

СУДЬЯ -

ХАЛЫҚТЫҢ АР-ОЖДАНЫ

Заң – мемлекеттегі теңдік пен тыныштықтың, тұрақтылық пен татулықтың темірқазығы. Демократиялық мемлекеттің негізгі құқықтық институты ретінде сот заңның сақталуына, заң үстемдігінің орнауына бірден-бір кепіл саналады. Осындай үлкен жауаптылық жүктелгендіктен сот саласына жіті көңіл бөлініп, тәуелсіздік алғалы бері көптеген соны реформалар жүзеге асырылып келеді.

(Соңы 2-бетте)

ҚҰРМЕТТІ СУДЬЯЛАР, СОТ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІ!

Судьялар одағы атынан сіздерді кәсіби мерекелеріңізбен құттықтаймыз!

Судьялар қауымдастығы осымен екінші мәрте атап өткелі отырған күн бәріміз үшін – заң, әділеттілік үстемдігі идеалдарын бекітетіндер мен заң қорғаушыларына құрмет белгісі ретінде үлкен маңызға ие. Мемлекетіміздің тәуелсіздігі, қоғамдық жүйе іргетасының мызғымастығы мен тұрақтылығы, ең бастысы – адамдар мен азаматтарымыздың құқықтары мен бостандықтарының сенімді қорғанысы – жауапты және құрметті міндет, ауқымды әрі күрделі еңбектің нәтижесіне байланысты.

Әрбіріміз сот билігіне сенімнің артуына және сот мәртебесінің жоғарылауына жауаптымыз. Ақыл-ой, психологиялық және физикалық жүктеме арқылы жүзеге асатын күнделікті жұмыстарыңызда заңдылық пен әділеттілік қағидаларын бекітіп отырасыздар. Кезіккен қиындықтарды еңсеріп, таңдаған кәсіптеріңізге адалдық, белсенді ұстаным танытып, құзыреттілік пен кәсібиліктің жарқын үлгісін көрсетіп келесіздер.

Осы мерейлі мереке күні біздің ардагерлеріміз, доғарыстағы судьяларымыз айрықша алғысқа лайық. Себебі, олар сот жүйесінің қалыптасуына, біздің мемлекетіміздің құқықтық және демократиялық негіздерінің қайнар көзін нығайтуға өлшеусіз үлес қосты. Бүгінгі таңда олардың басым көпшілігі қатарымыздан табылып, өздері жинақтаған мол тәжірибені өскелең буынға беріп, жас мамандардың кәсіби судьяларға айналуына өз ықпалын тигізіп жатыр. Ардагерлердің бұл істері – кәсіптеріне деген адал қарым-қатынастың, даналық пен ар-ұжданның, әділдіктің үлгісі. Оларға зор денсаулық, ұзақ ғұмыр тілей отырып, басымызды иіп алғыс айтамыз!

Қазіргі таңда сот жүйесін ары қарай жетілдіру мақсатында үлкен өзгерістер жүзеге асырылып жатыр. Осы реформалардың табысты болуы біздің бірлескен қажыры еңбегімізге, қоғам мен мемлекет жүктеген өкілеттіліктерді мінсіз атқарып, сот төрелігін тиімді іске асыруға бағытталған ортақ ұмтылысымызға байланысты.

Төрткүл дүние түрленіп, қоғам өзгеруде, бірақ біздің кәсібіміздің басты өлшемдері – заңға қызмет етудің бұлжымайтын шарттары ұстанымға беріктік, әділдік, тәуелсіздік, жауапкершілік болып өзгеріссіз қала береді. Осы күрделі әрі жауапты қызметтеріңізге нағыз марапат азаматтардың сенімдері мен олардың әділ шешімге деген алғыстары десек болады. Өйткені, адамдардың сыйластығы мен құрметі – біздің қызметімізге берілген ең жоғары баға.

Құрметті әріптестер, бастарыңызға амандық, шаңырақтарыңызға шаттық, шалқар шабыт, қажымас қайрағ, таусымас талап, сарқылмас күш-жігер тілейміз!

Сәкен АБДОЛЛА,
Қазақстан Республикасы
Судьялар одағының төрағасы

ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСТЫҚ СОТЫНА – 85 ЖЫЛ

Биыл Алаштың анасы атанған Сыр өңірі үшін айтулы жыл. Осыдан 85 жыл бұрын осы өңірде алғаш рет Қызылорда облысы құрылған болатын. Аймақтағы басқа мемлекеттік органдармен, ұйымдармен қатар, 1938 жылдың 4 наурызынан бастап Қызылорда облыстық соты алғашқы жұмысын бастады.

ТАҒЫЛЫМҒА ТОЛЫ ТАРИХИ КЕЗЕҢ

Баршамызға белгілі, ол кез бен қазіргі кезеңді салыстыру мүмкін емес. Ол уақытта қазіргідей зәулім ғимарат, электронды құралдар, кеңсе-техникалық жабдықтар, тіпті, жүйеленген тәртіп нормалары да болмады. Қалалар мен аудандарда халықтың сайлауы арқылы халық соттары жұмыс істеді. Осы қиын кезеңнен бастап бүгінгі күнге дейін отандық сот жүйесі бірнеше мәрте реформаланып, өзінің тарихи даму кезеңдерінен өтті.

Жаңадан құрылған Қызылорда облыстық сотының алғашқы төрағасы болып 1938 жылдың 4 наурызында Ақдәулетов тағайындалған. Облыстық соттың жаңадан құрылып, оның сот істерін конституциялық талапқа сай жолға қоюда алғаш тағайындалған судьялар қажырлы қызмет етті. Одан кейін тәуелсіздік жылдарына дейін облыстық сотты Мұхамедалин, С.Қуанов, Подобетов, А.Досамбаев, Иманғалиев, Ш.Әбжанов, Түменовтер басқарса, 1952 жылдан бастап әр кезеңде К.Жайсаңбаев, Ж.Берденов, С.Елшібаев, И.Сейітов, Ж.Ерімбетов, Ө.Ыхсановтар басқарды. Еліміз егемендік-

ке қол жеткізіп, өзін тәуелсіз мемлекет ретінде жариялаған кезеңде, облыстық сот төрағасы болып Б.Асқаров, М.Ыбраев, Б.Сақаловтар Қызылорда облыстық сотының қалыптасуына өз үлесін қосты.

Егемендік алғаннан кейін Қызылорда облыстық сотының жұмысы бірден жақсарып кетті деуіміз асыра айтқандық болар. Себебі, сот жүйесін жақсартуда ғимараттар, жаңа үлгімен жабдықталған сот залдары, компьютерлер, білімді кадрдың жетіспеушілігі байқалды.

Барлық ауданда дерлік партия, кеңес органынан босаған көрнекті ғимараттар соттарға беріле бастады. Қаланың ең көрікті жері – қала алаңында орналасқан әсем ғимарат облыстық және қалада орналасқан соттарға берілді. Сол кезеңде соттарды мамандандыру қолға алынып, мамандандырылған экономикалық, қылмыстық, әкімшілік құқықбұзушылық, кәмелетке толмағандар істері жөніндегі, тергеу, әкімшілік соттары құрылды.

(Соңы 3-бетте)

СӨТІ ТҮСКЕН СҰХБАТ

Бақытжан ҚАРАМАНОВ, Павлодар облыстық сотының төрағасы:

«СОТ - ӘЛЕУМЕТТІК ӘДІЛЕТТІЛІКТІ ҚАЛПЫНА КЕЛТІРУ ОРГАНЫ»

– Бақытжан Сәдуақасұлы, ұзақ жылдан бері сот саласында абыройлы еңбек етіп келесіз. Еліміздің сот саласы тәуелсіздік жылдардан бері көптеген өзгерістер мен жаңалықтарды басынан өткерді. Осы ретте, сот саласындағы қандай игілікті істерді ерекше атар едіңіз, әлі де жетілдіруді қажет ететін қандай бағыттар бар деп есептейсіз?

– Елеулі жаңғыртудың бірі мамандандырылған соттарды енгізу болды. Мамандандырылған соттардың абыройын азаматтар мен мүдделі тараптар жоғары бағалап, олардың қызметіне оң бағасын берді. Тәжірибе қабылданған шешімнің дұрыстығын ғана емес, сот жүйесіндегі бұл жаңашылдықтың өміршеңдігін де көрсетті. Сондай-ақ, азаматтық сот ісін жүргізуде медиация тәртібі мен дауларды сотқа дейін реттеудің заң жүзінде бекітілген рәсімдерін қолдану, нотариустардың атқарушылық жазбасының кеңінен енгізілуі сот жүктемесін төмендеткенін атап өткен жөн.

Е-сот төрелігін, сондай-ақ, мемлекеттік органдармен синхрондалған «Сот көмекшісі» құқық қорғау және арнайы органдардың ақпарат алмасу жүйесі деректер базасы сияқты IT сервистері енгізу елеулі жетістік болып табылады.

ҚР Жоғарғы Сотының Ахуалдық орталығы тарапынан сот процестеріне мониторинг жүргізу, судьялардың істерді қарау мерзімін сақтауын қамтамасыз ету, сот актілерін тіркеу сияқты ауқымды жұмыстар атқарылуда, бұл сот билігінің беделіне оң әсер етеді.

Сөз реті келгенде, судьялар тәуелсіздігі қағидатын жүзеге асыру шараларының бірі болып табылатын еңбекақыны көтеру сияқты фактіні атап өтпеуге болмайды. Соттардың материалдық-техникалық қамтамасыз етілуін арттыру қажет, өйткені көптеген соттар ескірген кеңсе техникасын, тозған жиһазды пайдаланады, сондай-ақ, онлайн режимінде процестерді немесе дөңгелек үстелдерді өткізуге арналған гаджеттер (планшет немесе ұялы телефондар) жоқ. Сонымен қатар, әлеуметтік қамсыздандыру шаралары толық орындалмаған, мысалы:

– соттарды нақты емханаларға бекіту және медициналық көмектің кепілдік берілген көлемін қамтамасыз ету;

– судьялар мен олардың отбасы мүшелерін шипажайлық-курорттық емделуге жіберу;

– белгіленген лимиттен асатын еңбекке жарамсыздық парағын төлеу.

(Соңы 5-бетте)

